

§ 112 Hanterandet vid avslag av präst- och diakonkandidater

KRISTINA SANDSTRÖM:

Fru ordförande! Jag talar för utskottet och vill inleda med att yrka bifall till utskottets betänkande vilket också innebär ett avslag på motion 2013:68 i alla dess punkter.

Motionen går i korthet ut på att ett uppdrag ska ges till kyrkostyrelsen att se över väntetiden att på nytt bli prövad som kandidat till präst- och diakonutbildningen, att den alltså kortas från fem år idag till tre år. Motionären vill också att ett meddelande om avslag på en ansökan ska lämnas kandidaten i ett längre personligt samtal. Till sist önskar motionären att det ska sammanställas skriftliga instruktioner för hur antagnings- och urvalsprocessen ska gå till.

Utskottet bad sina biskopar att ge en redogörelse för hur antagningsprocessen går till mot bakgrund av motionens innehåll. Utöver detta fyllde flera ledamöter på med erfarenheter från andra stift. Utskottet konstaterade att ansvaret för antagningsprocessen ligger på just stiftet och biskopen. Vad gäller väntetiden är det slutligen biskopens uppgift att avgöra om en kandidat ska prövas på nytt. Det är alltså ingen självklar rättighet att på nytt bli prövad efter ett antal år. Det kan finnas skäl att det vore bättre för kandidaten att vänta snarare fler år än färre år tills en ny antagning kan göras.

Beträffande hur ett beslut om avslag ska ges framkom att besked om antagning, eller inte antagning, som regel ges kandidaten vid ett personligt möte.

Det finns en modell med kriterier för antagning av både präster och kandidater som samtliga stift följer, och man tycker att det är ett tydligt redskap generellt i antagningsarbetet. Det är också så att biskoparna samråder kontinuerligt i syfte att ha en gemensam hållning vad gäller just antagnings- och lämplighetsfrågorna.

Jag vill också till sist nämna att Läronämnden i sitt yttrande tydliggjorde att hela ansvaret för antagningstjänsten ligger på stiftsnivå och fullgörs av biskop och domkapitel.

Mot bakgrund av det jag har sagt yrkar jag bifall till utskottets betänkande.

HELENA KLAHR FAST:

Fru ordförande, biskopar, ledamöter och övriga åhörare! Den officiella myten säger att allt är bra, att ingen präst- eller diakonkandidat behandlas illa. Om det trots allt sker, är det ett undantagsfall. Det är en vacker tanke men verkligheten ser tyvärr litet annorlunda ut. Sedan årets motioner blev offentliga i juli har ett stort antal personer från fyra olika stift ringt och mejlat till mig. När jag säger stort antal, är det 25–30 personer. Det är präst- och diakonkandidater som är ledsna och i många fall förtvivlade både över sättet som de fått sitt avslagsbesked men också över att de fått så litet och i en del fall felaktig information i förväg om vad som gäller vid ett avslag. Detta är personer som till en hög kostnad lagt flera år av sitt liv på att förbereda sig för tjänst inom kyrkan.

Ett exempel är en diakonkandidat som några veckor efter antagningskonferensen blev uppringd på mobilen när hon körde bil. Under två minuters samtal fick hon först beskedet att hon inte älskar Svenska kyrkan tillräckligt mycket och därför fick avslag, samt därefter fick veta att hon var spärrad i fem år i landets alla stift från att söka igen. Hon fick inte träffa biskopen för något vidare personligt samtal. Efter många påstötningar fick hon två månader senare träffa stiftets rekryteringsansvariga men denna person deltog i samtalet under protest eftersom hen inte ansåg sig ha någon kunskap om avslagsskäl och inget ansvar för hur antagningsprocessen hade skötts.

Ett annat exempel är en prästkandidat som någon tid efter antagningskonferensen fick träffa biskopen i några minuter, varvid han fick beskedet om att han har alldeles för mycket talanger och inte kan förväntas få utlopp för det som präst och att han borde sikta högre. Alltså avslag.

Ytterligare annat exempel är en prästkandidat som fick träffa biskopen också i några minuter och fick beskedet att han inte är tillräckligt förankrad i Svenska kyrkan för att kunna bli präst men att han var tillräckligt förankrad för att kunna fortsätta att vara medlem. Sedan fick han besked om den femåriga vänteperioden innan han kan söka igen.

Jag skulle kunna ge fler exempel. Jag säger ingenting om att en del kandidater får avslag, utan min motion handlar enbart om hur dessa personer behandlas i samband med avslaget. Jag kan också tycka att det borde gå att ge starka signaler om avslag mycket tidigare under utbildningen så att dessa personer i tid får möjlighet att välja en annan yrkesbana. För ett respektfullt och värdigt bemötande tycker jag att det minsta man kan begära är att kyrkan ser till att alla kandidater får fullständig information i början av processen om vad som gäller även beträffande den femåriga vänteperioden vid avslag. Det verkar fungera olika bra i olika stift, att alla kandidater som ska få avslag får det vid ett personligt samtal, ansikte mot ansikte, som är minst trettio minuter långt. Detta för att man ska få till ett ordentligt samtal som kan förebygga att den personliga krisen blir onödigt djup och skadlig. Det handlar om en självavvärdande inställning. Önskvärt vore också att den femåriga spärrtiden sänks till en humanare treårig spärrtid. Vår systerkyrka Anglikanska kyrkan i England sänkte för några år sedan vänteperioden från fyra år till två år med motiveringen att ”fyra års vänteperiod är alldeles för hårt och inhumant”.

MARTA AXNER:

Kyrkomötesvänner! Det är inte första gången jag står i den här talarstolen och talar i den här frågan. I betänkandet nämns en motion år 2007 och det var jag som skrev den tillsammans med bl.a. Sofija Pedersen Videke, och det har diskuterats efter det och då har jag också engagerat mig i den frågan. Då 2007 var både Sofija och jag ganska nyligen prästvigda och hade både våra egna erfarenheter av kontakter med stiftet och framför allt erfarenheter av kontakter med andra prästkandidater. Den här motionen 2013:68 gäller ju även diakoner men det var prästerna som stod närmast då och som jag har mest kunskap om.

Det gläder mig att frågan ändå har rört sig framåt, och det har ju framför allt handlat om likvärdighet, rättssäkerhet och ett värdigt bemötande. Det verkar röra sig mot mera gemensamma riktlinjer, och jag ser mycket fram emot det nya biskopsbrevet som är på gång. Ändå är det något som skaver i den här frågan, för det verkar vara så oerhört känsligt att prata om. Det tycker jag känns ganska svårt.

Några av er känner säkert till tidskriften Evangelium, en svensk-kyrklig kulturtidskrift på nätet. I ett nummer i våras som handlade om prästen, var tanken att en artikel eller en grupp artiklar skulle handla om kallet och då utifrån de personer som får ”nej”. Skribenten Carolina Johansson mejlade till rekryteringsadjunkterna för att få en översikt till artikeln och få reda på hur rekryteringen går till. Hon fick något enstaka svar, men ganska snart fick hon besked om att rekryteringsadjunkterna hade pratat om det här och meddelade att de inte tänker svara. Alltså hade rekryteringsadjunkterna snabbt kommit överens om att det här ville man inte medverka till. Det var verkligen inte menat som någon granskande journalistik utan hon ville bara ha information om hur den här

processen ser ut. Det blev för övrigt en väldigt fin artikel med intervju med en person som fått nej och den går att läsa på www.tidskriftenevangelium.se

Läronämndens yttrande är nog kanske det kortaste yttrande jag har läst; det här är en fråga som vi i kyrkomötet inte ska lägga oss i. När jag har försökt diskutera frågan både med stift, biskopar och andra är det väldigt svårt att komma framåt och att försöka sätta ord på vad som är problemet. Det är helt sant att antagningen ligger på stiftet. Det är en uppgift för biskop och domkapitel. Jag tror inte någon av oss vill ta ifrån dem det, men det måste gå att prata om problemen. Problemet är i hög grad upplevelsen av olika behandling, otydlighet, bristande rättssäkerhet, känslan av att man kanske inte riktigt får veta alla skäl och hur beskedet ges. Det enda vi vill är att få prata om det här på ett vettigt sätt.

Jag har inget yrkande.

BISKOP ESBJÖRN HAGBERG:

Fru ordförande och vänner i kyrkomötet! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag.

Det är naturligtvis viktigt att prata om de här frågorna för det är viktiga frågor. Precis som sagts här, är det stiftet med biskop och domkapitel som arbetar med de här frågorna tillsammans med de medarbetare som stiftet har. Men att det är stiftet betyder ju inte, att det inte kan talas om det på många platser, därför att det här är en viktig uppgift som stiftet har och som biskop och domkapitel har. Alla har vi en önskan om att vi ska få goda medarbetare i kyrkan. Alla har vi en önskan för de som önskar bli goda medarbetare i kyrkan, att de hamnar på rätt plats i livet. Det är ett gemensamt sökande för den som vill bli prövad och de som prövar att hitta den bästa platsen där den person som kommer ska kunna få sina gåvor bekräftade och använda, ibland och ofta är det i kyrkan, ofta är det i den uppgift man önskar, men inte alltid.

Det finns en stor ambition om att göra ett seriöst arbete. Jag kan intyga det i mötet med rekryterare och andra från stiftet som arbetar med de här frågorna. Det finns en ambition om att varje möte ska vara ett gott möte. Det finns en erfarenhet av att det av olika skäl inte alltid blir så. Det beror på att det ibland inte är lätt att förstå varandra, det är inte alltid lätt att förstå, t.ex. ett avslag. Ibland kanske själva problematiken ligger däri, att det är svårt att kommunicera det som berör. Det går inte alltid att hitta en gemensam förståelse. Det är en önskan att varje kandidat så tidigt som möjligt under studietiden ska komma till antagning. Så sker inte alltid, och det beror ju oftast inte på stiftet utan på den som söker. Särskilt vanligt är det när det gäller diakonkandidater som ofta har en fackutbildning bakom sig och alltså en ganska kort tid framför sig till man kommer till den punkt när man skulle kunna gå in i profilåret. Där blir det ofta en alltför kort tid mellan antagningsprocess och framtiden, och man skulle ha önskat ett möte långt tidigare i en persons liv. Men sådant rör ju inte stiftet över.

Det finns ett antal förslag som har aktualiserats här. Jag kan bara säga att det inom den närmaste tiden kommer ett biskopsbrev som aktualiserar väldigt många av de här frågorna, där det tydliggörs vilka krav som ställs och där det också tydliggörs vad som är gemensamt i stiftet och vad som skiljer stiftet åt vad gäller antagningsprocesser.

SOFIJA PEDERSEN VIDEKE:

Ja, jag önskar att jag inte stod här igen. Det är faktiskt så. Jag vill bara inbjuda till samtal, för jag tror att det behövs mer samtal om detta. Vi är några som har varit

igenom processen, jag och Marta. Helena har uppenbarligen gjort sig till talesperson för andra. Vi är många som vill prata om detta. Välkomna att samtala.

HELENA KLAHR FAST:

Jag vill bara tillägga att oavsett hur vi här förhåller oss till den här frågan, oavsett hur vi beslutar i morgon, så kvarstår faktum att ett stort antal personer är förtvivlade över hur de ha behandlats. Vi som kyrka har ett ansvar att se till att präst- och diakonkandidater som får avslag ska behandlas med omsorg, respekt och värdighet.

Jag yrkar bifall till motion 2013:68.

Beslut i ärendet återfinns i kyrkomötets protokoll, § 148.